

הרב יעקב יוסף ניישלאס

מח"ס משיב כהלכה

דין היחוד בב' חדרים או בב' דירות בבית אחד

אכן למעשה לא נתקבל כ"כ חידוש זה, וכן מבואר בשו"ת דברי מלכיאל, ובחזון איש, ובשו"ת שבט הלוי (דלהלן לפנינו) שדנו להקל רק 'בסגירת האשה' דוקא אבל לא 'בסגירת האיש'. ויש שהעירו דגם מדברי השער הציון (הנ"ל) אין להוכיח היתר זה דהרי יתכן דאיירי באופן שמסר המפתח לאיש אחר הנמצא מבחוץ, ובספר זכרון עקידת יצחק (להגרא"א בריזל זצ"ל – על הלכות יחוד) העיר עוד דאולי איירי באופן שיש לו פתח אחר לכניסה ויציאה לחוץ דבאופן זה יתכן דקיל הרבה (וכדלהלן אות ג).

בספר חזון איש (א"ע סי' ל"ד אות ב) העלה להסתפק להקל עכ"פ 'בסגירת האשה' משום דעיקר החשש הוא מצד האיש ועמד בצ"ע [וכתב עוד שם (אות ה')] דאפילו את"ל להקל בזה, מכל מקום לענין כלה שבח"נ בוודאי אין להקל בזה. והלום ראיתי בקובץ זכר ראובן (סי' ב') שהעתיק מכתב מהחזון איש שכתב לענין כלה דאפשר לצדד להקל על ידי שמירת אמה, וגם יסגרו וינעלו את הדלת שבחדר הנשים, והמפתח יהיה ביד האם (והעיר על ספר דבר הלכה שלא דק בהעתיקת הוראה זו). ועוד כתב בקובץ הנ"ל דיש שהביאו משמיה דהחזו"א דלמעשה הורה לסמוך להקל בסתם יחוד על ידי 'סגירת האשה' בלבד, אכן העיר שיש שמועות שונות בדבר, עיי"ש].

וע"ע בשו"ת דברי מלכיאל (ח"ד סי' ק"ב) שהזכיר גם כן מענין החילוק בין סגירת האיש או האשה, ועפ"י ד הש"ס (כתובות סג). דצערו של האיש מרובה, אכן למעשה בנידון שלו היה עוד כמה צירופים שונים להקל, דהרי הזכיר שם גם מענין פתח יציאה מחדרו לחוץ, ומענין סגירת האיש, ובכלל שהנידון שם היה

א' לסדר מה טובו אהליך יעקב תשע"ג למעלת כבוד ידידי הרה"ג וותיק וחסיד עושה ומעשה למען הכלל והפרט וכו' שליט"א

אחדשה"ט. עיינתי קצת בענין שאלת היחוד בב' דירות שבבית אחד [פרטי ציור השאלה יבואר להלן אות ד], והנה צדדי ההיתר באופנים כאלו לא נמצא מבואר להדיא בדברי הש"ס והפוסקים, ועל כן עלינו לסכם ולסדר להעיר ולהכריע בזה על פי מה שנמצא בדברי האחרונים, ונסדר הדברים על פי סדר של ג' אופנים שונים, וזה החלי בעזר צורי וגואלי.

א. באופן שיש ב' חדרים בתוך דירה אחת

הנה זה פשוט דבלא שום סגירה ונעילה יש בזה גדר איסור יחוד גמור (ויבואר עוד להלן בהמשך אות ב). אכן עם סגירה ונעילה מצינו איזה צדדי היתר בדברי מקצת אחרונים, האמנם דלמעשה קשה מאד לסמוך על זה בלבד, וכדלהלן.

בשו"ת שלמת חיים (להגה"צ המפו' רי"ח זאנענפעלד זצוק"ל – סי' קנ"א ובמהדו"ח סי' תשי"ז) נקט דיש להתיר אם 'האיש סגר' את הדלת שבחדרו [ולפי דבריו לכאורה ה"ה וכל שכן דמהני אם 'האשה סוגרת' את הדלת שבחדרה, וע"ד שיבואר להלן לפנינו]. וכתב דכן משמע מדברי המשנה ברורה בשער הציון (סי' רל"ט סקי"ז) שכתב דאם נמצא בבית אשה ועי"ז שחדר האיש יהיה פתוח יכשל באיסור יחוד או לא יפתחנו, ולא יזיק לו במה שישן יחידי בחדרו משום דשומר מצוה לא ידע דבר רע עיי"ש, הרי לכאורה מוכח דנקט ג"כ 'דסגירת האיש' מציל מאיסור יחוד.

ביחוד עם ג' נשים דקיל יותר, עיי"ש.

ואילו בשו"ת אגרות משה (א"ע ח"ד סי' ס"ה אות י"ט – בנוגע פנימית וחיצונית) פשיטא ליה דלא מהני אפילו 'בסגירת האשה' משום דעל רצון אין הנעילה מועלת כלום עיי"ש. וגם בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' ר"ב אות ב) כתב בתחילה ד'האשה תסגור עצמה' ולא האיש דדרכו להסית אותה כמבואר בש"ס, אך שוב מסיק דסכ"ס יש חשש איסור יחוד על ידי הפרוודור 'ולבי נוטה מאד לאסור בנדון זה' עכ"ל, עיי"ש. וראה עוד בשו"ת חיי הלוי (ח"ב סי' ע"ח אות לט).

ובשו"ת אגרות משה (שם) העיר עוד בדבר, דבאופן שלא נמצא בית הכסא וכל צרכי האדם בחדר הסגור אז פשיטא דלא שייך להסתפק כלל בדבר זה עיי"ש. ומלפני כמה שנים בא שאלה לידי באברך אחד שאחיו הבחור נתארח בביתו על שבת קודש, ובלילה לאחר הסעודה רצה האברך לילך לאיזה טי"ש ואילו אחיו הבחור רצה לילך לישון, ומורה אחד הורה לו שאשת האברך תסגור עצמה בחדרה, ושוב אין לחוש לאיסור יחוד. אך אני אמרתי לו שאין הדבר פשוט כלל לסמוך להקל למעשה בענין פלוגתת הפוסקים הנ"ל, ומה גם בציור של יחוד דאורייתא, ובלילה, ובאשה שלבו גם בה [ומה"ט נמי לא מהני בזה מה 'שבעלה בעיר' וכדאיתא בש"ס קידושין (פא.) וברמב"ם ובשלחן ערוך]. ועל כולם דמאחר שלא היה נמצא ביה"כ בחדרה הרי לכאורה פשוט דאין מקום להקל בזה אפילו לפי ספיקן של החזון איש הנ"ל, וכעת מצאתי שכבר העיר בזה בשו"ת אג"מ (הנ"ל), ופשוט מאד.

והנה לפי זה לכאורה יש להעיר גם על

דברי השער הציון (הנ"ל), דלכאורה כל עיקר הנידון הוא רק באופן שנמצא ביה"כ בחדר, אך לפי הערת ספר זכרון עקידת יצחק (הנ"ל) דיתכן דהשער הציון איירי רק באופן שיש לו פתח אחר לכניסה ויציאה לחוץ ג"כ אתי שפיר [ואילו דברי החזון איש יתכן דאיירי לזמן קצר באופן שאין לחוש כל כך לזה, וצע"ק] והבן.

ב. באופן שיש ב' דירות בבית אחד – ויש להם כניסה ויציאה כאחת

והנה יסוד השאלה הנ"ל באות א, מצוי ושכיח ביותר בנוגע בתים שיש להם ב' דירות [הן כשהם בקומה אחת והן כשהם בשני קומות] ויש להם פרוודור אחד המשתמש לשניהם לכניסה ויציאה, וכמה פעמים קורה שאיש אחד נמצא בדירה שלו ואשה אחת נמצאת בדירה שלה, דלפי הנ"ל לכאורה גם בזה יש שאלה של יחוד.

והנה מצד הסברא היה מקום לחשוב ולחדש דכל ככה"ג שכל אחד עומד 'בדירה שלו' אין בזה שם וגדר של יחוד בכלל [הן כשהם בקומה אחת, וכ"ש כשהם בשני קומות, ואולי אפילו כשאחד עומד בדירה שלו והשני עומד רק בהפרוודור] ואין הבית מצרפם שיהיו בכלל בגדר של איסור יחוד. אמנם לעת עתה לא מצאתי מקור מפורש לדבר, ואילו מצד הסברא הרי אפשר לדחות דכל שהם בבית אחד הרי הבית מייחד אותם ומאן יימר דהשם 'דירה' קובע להתירא. ושוב ראיתי בקיצור הלכות יחוד להגר"י זילבער שליט"א (בעמח"ס גביע הכסף על הל' שבת) שאכן כתב דיש שאוסרים אפילו בשעה שכל אחד נמצא 'בדירה שלו' וגם נועל את ביתו.

בדברי הראשונים והאחרונים – בדין פנימי וחיצוני

האיש ואשה, וכדלהלן.

דהנה בדין הש"ס (קידושין פא.) דאנשים מבפנים ונשים מבחוץ חוששין לאיסור יחוד, מצינו בזה מחלוקת הראשונים, לדעת רש"י

אמנם את זה מצינו ראינו דיתכן להגדיר דעכ"פ אין ביחוד זה, יחוד גמור וחמור כל כך, באופן שנוכל לצרף בזה דעות הפוסקים (הנ"ל באות א) המקילים בסגירת ונעילת

צירופי היתר שונים, וכגון כשיש שאר סיבות המונעות דעל פי שכל האנושי אין אפשריות שיוכלו לבוא לידי איסור עיי"ש. ומעתה הרי הוא הדין וכל שכן לענין נ"ד בב' דירות שבבית אחד דבשעת הדחק ניתן לצרף בזה שאר צירופי היתר.

ועל פי כל זה נראה דניתן להכריע וליישב קצת בענין שאלת היחוד הנ"ל השכיח הרבה, והיינו כשיש ב' דירות בבית אחד, וכמה פעמים נמצא שאיש אחד יושב בדירה שלו ואשה אחת יושבת בדירה שלה, דעכ"פ באופן ששניהם יהיו זהירים 'לינעל את דלתם' יש בזה כדי צירוף להקל לענין 'שני דירות' בבית אחד עכ"פ.

והנה כל זה בזמן שכל אחד יושב בביתו, אבל מה נעשה בזמן שאחד מהם יוצא לפרוודור [ויעוד זאת יש להעיר בזה במשקל לשון רבינו הטורי זהב (א"ע סי' כ"ב סק"ה) שכתב בתוה"ד בזה"ל: קמ"ל שיהיה שלא יעשו הדירה בענין זה, דשמה יבואו לידי איסור יחוד באיזה פעם, דהיינו שלא יהיה רק ב' אנשים, ויצא אחד שם, עכ"ל]. והנה באופן שהאיש יוצא להפרוודור עדיין יש לנו צירוף יותר טוב של 'סגירת האשה' (הנ"ל באות א), אבל באופן שהאשה יוצאת להפרוודור הלא אז אין לנו רק הצירוף של 'סגירת האיש' (הנ"ל באות א), ובזה כבר צע"ק לסמוך להקל. ואפילו את"ל שתזהר לפתוח אז את הפתח החיצון העומד במקום דשכיח רבים, מכל מקום הרי תיכף ומיד בעת שיוצאת להפרוודור כבר חל איסור יחוד, ואפילו אם אינו עומדת שם רק על רגע (ראה שו"ת מנחת יצחק ח"ד סי' צ"ד ועוד ואכמ"ל), ומה גם באופן שאכן עומדת בפרוודור קצת יותר מזה (וכהשיעור שהובא בשלחן ערוך א"ע סי' קע"ח ס"ד).

כשהאשה נמצאת בפרוודור – ראוי לסדר עוד צירופי היתר

תכופות ובדרך קבע – ראוי להשתדל לחפש להוסיף עוד איזה צד היתר מצד אחר. וכגון

(שם בד"ה ונשים – והובא דבריו בחלקת מחוקק א"ע סי' כ"ב סק"י) הטעם הוא משום שחוששין 'שמא יצא אחד מהם' ויתייחד עם הנשים, אמנם לדעת הרמב"ם (פכ"ב מאיסור"ב ה"ח) והשלחן ערוך (א"ע סי' כ"ב ס"ו) כל האיסור הוא רק אם כבר פירש איש לבין הנשים או אשה לבין האנשים. והנה דברי הרמב"ם והשלחן ערוך הרי קאי ואיירי לענין כשיש אנשים ונשים הרבה, ובפשטות משמע דאילו לענין יחוד גמור כגון באיש אחד ואשה אחת או אפילו עם הרבה נשים [ולפי דעת הרמב"ם (שם ה"ח) והשלחן ערוך (שם ס"ה)] הוא הדין לענין אשה אחת עם הרבה אנשים], גם להרמב"ם יהיה איסור אפילו כשלא פירש [ויעוד יותר מזה יתכן דבכה"ג גם לדעת רש"י שוב אין הטעם רק משום 'שמא יצא אחד מהם' אלא דבאופן זה כבר חל עצם שם יחוד], וכן העיר בחזון איש (א"ע סי' ל"ד אות ד), ושור"ר שכן מוכח ומבואר גם בדברי ספר שער יוסף (לגאון עוזינו החיד"א זצ"ל – סוף סי' ב') עיי"ש.

אמנם מצד שני יש מקום לפלפל בדבר דיתכן דגם באופן זה יהיה תלוי במחלוקת הראשונים [וכן נראה בבית אדם (סי' י"ח), וכתב שם דלמעשה יש להחמיר כדעת רש"י ורק לענין יחוד דרבנן כגון עם פנויה טהורה ניתן לסמוך על שיטת הרמב"ם, וראה עוד בשו"ת דברי מלכיא (שם) שנקט גם כן דזה תלוי במחלוקת הראשונים אלא דעלינו להחמיר]. וע"ע בשו"ת חלקת יעקב (א"ע סי' ס"ו אות ג') שהעיר אפילו לענין ב' חדרים שבבית אחד שיש להם פרוודור אחד לכניסה ויציאה, דיש צד סברא לומר דאין זה בגדר יחוד, אמנם יש לדחות סברא זו דהפרוודור מחברם והכל נחשב למקום יחוד אחד, ולכן אין להקל בזה ואפילו עם שתי נשים, זולת בשעה"ג ניתן לצרף זה באופן שיש עוד

ואשר על כן נראה דבכל כהאי גוונא – ואיצ"ל באופן ששאלת היחוד מזדמן לפעמים

משני הצדדים (ראה שו"ת חיי הלוי שם אות מ), ויש להוסיף טעם להכרעה זה משום דהרי אין הדבר ידוע וקבוע באיזה צד מהפתח שיכול להזדמן לפעמים שיהיה שם איזה איש או אשה [נעוד העיר ח"א דיתכן דאפשר להכריע עוד דגם אם ינעול הדלת מצד אחד יהיה מותר אם יזהר עכ"פ למסור המפתח לאיזה איש אחר מבחוץ וע"ד הנ"ל באות א בד"ה אכן]. אמנם עכ"פ – לאחר הנעילה ומה גם כשה נעול משני הצדדים – יש לנו בזה צירוף גדול דלפי דעת החזון איש יתכן דבאופן זה אינו בגדר איסור יחוד כלל.

וראו לציין לכאן מה שכתב לעורר עוד בשו"ת שבט הלוי (שם) דגם לפי חקירת החזון איש להקל בזה, מכל מקום באופן שיש רק מחיצה דקה המפסיק ביניהם, ומיד כשיוצאים מפתחם הרי היא מזדמנת לפניו אז 'לבי חוכך מאד להחמיר', ובפרט כהיום דלפעמים שומעין ומרגישין דרך המחיצה דתקיף יצריה טפי, וזה שכיח במלונות 'ושומר נפשו ירחק מהם' עכ"ד, עיי"ש.

ודומ"ן חשוב אחד שליט"א העיר לי דכהיום מצוי דבר זה גם בכמה מקומות של אפיסע"ס דאפילו באופן שיתכן שאפשר לסדר שאלת היחוד על ידי פתח לכניסה ויציאה לכל חדר בפני עצמו וכדומה, מכל מקום יש לפעמים שבמשך כל היום אין רק מחיצה או דלת פשוט המפסיק ביניהם באופן שיכולין לשמוע השיחות והנעשה והנשמע במשך כל היום, ובכל כה"ג בוודאי דצריך תיקון גדול [לסגור היטב משני הצדדים – ובעיקר לתקן המעוות הזה לסתם הנקבים וכו'] שיהיה באופן שלא יהיה נשמע קולם מעבר הדלת, ולא יבואו לידי קירוב הדעת ח"ו, וכולי האי ואולי.

ד. באופן שיש ב' דירות בבית א' – ועל פי רוב יש להם כניסה ויציאה בפני עצמם

ומעתה נבוא לענין שאילתא דא במי שדר

אם יש כאן איזה אופן שיש עכ"פ פלוגתא בפוסקים האם זהו בכלל ההיתר של 'בעלה בעיר', וכמו כן אם אפשר לסדר איזה אופן שהפתח החיצון יהיה עכ"פ קרוב לגדר ההיתר של 'פתח פתוח' לרשות הרבים. (למרות שבדרך כלל אין לסמוך בזה רק באופן ובשעה שידוע שזה דבר רגיל ושכיח שכמה אנשים יוצאים ונכנסים בפועל לבית זה באופן תמידית ובאופן פתאומית, וע"ד שנתבאר בארוכה בספרינו משיב כהלכה א"ע סי' ו'), וכמו כן אם יש אפילו אדם אחד 'היוצא ונכנס' תמיד (למרות שאין הדבר ברור האם זה מהני לענין איסור יחוד וכמו שנתבאר שם בהערה ה), וכל שכן שיכול לצרף להיתירא אם יוכל לסדר שבמשך הזמן של שאלת היחוד יהיה הפתח החיצון הפתוח לרשות הרבים 'פתוח עכ"פ במקצת' באופן שיהיה ניכר שזה פתוח (וע"ד שנתבאר שם אות א). וכמו כן אפשר להשית עוד עצה בדבר דעכ"פ בכל זמן שמזדמן שהאשה עומדת לצאת להפרודור אז ישב האיש 'לפני חלון גדול הפתוח לרה"ר' באופן שהאנשים מבחוץ יהיו יכולין לראותו מבפנים (וע"ד שמבואר בשו"ת נודע ביהודה א"ע סי' ע"א ובעזר מקודש סי' כ"ב סוף ס"ט).

ג. באופן שיש ב' דירות בבית אחד – ויש להם כניסה ויציאה בפני עצמם

באופן כזה יש עוד צירוף טוב לדבר. דהנה בחזון איש (א"ע סי' ל"ד אות א) דן להקל דבאופן זה שיש לכל אחד כניסה ויציאה בפני עצמו לחוץ, יתכן דאע"פ שיש איזה דלת סגור המשותף ביניהם עם כל זה אין בזה גדר איסור יחוד המבואר בש"ס (קידושין פא.) דפנימי וחיצון, ולמעשה עמד בצ"ע, עיי"ש.

והאמנם דלמעשה צ"ע להקל בזה בפני עצמו, וכמו שהעירו בשו"ת שבט הלוי (ח"ב סי' ר"ב אות ד') ועוד, דבחכמת אדם (כלל קכ"ו סק"ז) לא נקט לחלק בהכי, ולכן עלינו להחמיר לכתחלה לנעול את הדלת שביניהם

ובזה ירוויח הן שהפתח יהיה סגור גם 'מהצד של האשה' (וע"ד הנ"ל באות א), והן שיהיה סגירה ונעילה 'משני הצדדים', ומה גם בני"ד הרי 'אותו הפתח בעצמו' יהיה סגור ונעול משני הצדדים באופן שלא יהיה יכולין לפתחו בכלל מצד אחד.

והאמנם דשאלתא דא עדיפא לן מצד הלכה, מהשאלה השכיחא כשיש ב' דירות בבית אחד, והם משתמשים בפרוודור אחד שזהו מקום הכניסה והיציאה לשניהם (הנ"ל באות ב), מכל מקום שאני התם דהרי אי אפשר בהכי שיסגרו את פתחיהם משני הצדדים וילכן יש מקום לסמוך להקל בשעת הדחק גם בלא צירוף הזאת - אלא שחפשנו עצות ותחבולות איך שראוי להוסיף עוד צדדי היתר מצד אחד וצ"ד שנתבאר לעיל באות ב], משא"כ בני"ד שאינו רגיל כלל להשתמש בדלת זה הרי שפיר אפשר לו בקל להוסיף עוד סניף גדול זה שהדלת יהיה סגור ונעול משני הצדדים. וכבר נשתבחה כנסת ישראל כלה קרואה בנעימה, במעלה זו של נעילה וסגירה, וע"ד דכתיב גן נעול אחותי כלה.

ויה"ר שנוכח לזיזתו לנהוג בכל ארחות חיינו כרצון בוראינו, ובזה ישתבח שמך לעד מלכנו, ונוכח לשמירה עליונה מבית ומבחוץ, ולדורות ישרים מבורכים בקדושה וטהרה, ולישועת ונחמת כל ישראל, ולגאולה קרובה במהרה בימינו.

והנני ידידו דושה"ט הק' יעקב יוסף נ"ש

*

תמצית וסיכום העולה להלכה מכל הנ"ל

א. כב' חדרים שבתוך דירה אחד

יש מי שכתב להקל בסגירת האיש בחדרו, ויש שדנו להקל רק בסגירת האשה בחדרה, אך יש שכתבו דאין להקל כלל בזה אפילו בסגירת האשה בחדרה.

כל עיקר הנידון של דעות המתירין בסגירת החדר, איירי רק באופן שנמצא ביה"כ

בקומה א' בבית ויש לו כניסה ויציאה לעצמו, אבל השכן שבקומה העליונה יש לו הכניסה והיציאה דרך הפרוודור שבקומה א', אך גם להדירה שבקומה א' יש לו פתח להפרוודור הזה, אלא שדלת זה סגור מבפנים משום שבדרך כלל אינו רגיל להשתמש בפתח זה, וקורה לפעמים שהאיש נמצא למטה בדירה שלו, ואילו האשה שבקומה הב' נמצאת לבדה בהפרוודור או בדירה שלה.

והנה לפי כל הנ"ל יש בזה כמה צירופי היתר דהרי אפילו בשעה שהאשה נמצאת בהפרוודור הרי דלת האיש סגור מבפנים וממילא כבר יש היתר לפי הי"א דדי בסגירת האיש (הנ"ל באות א'), ומה גם שבני"ד הרי הוא עומד ב'דירה שלו' ויתכן שגם זה מוסיף צד קולא ואפילו בשעה שהיא עומדת בהפרוודור (וע"ד הנ"ל באות ב), ועוד זאת דזה דומה למה שנתבאר לעיל (באות ג) כשיש לכל אחד כניסה ויציאה בפני עצמו, ואדרבה בני"ד אולי עוד קיל יותר משם דהרי בני"ד כל עיקר הדלת שביניהם אינו פתוח רק ל'הפרוודור' ואינו פתוח ישר ל'הדירה' השני.

ולפי כל זה בוודאי יש ויש על מי לסמוך להקל. ומה גם דכל עיקר מצב השאלה שיצויר שיהיה לו בכלל שאלה של יחוד - והיינו שיהיה רק איש אחד בדירה זה ואשה אחת בדירה זה - אינו מזדמן אצלו רק לפעמים רחוקות, ועוד זאת דהרי דלת הזאת אינו עומד ורגיל להשתמש בו (רק בעת בניית הסוכה וכדו').

אמנם האמת ניתן להאמר דמאחר דסכ"ס אין בכל אחד מג' צדדי היתר הנ"ל היתר ברור, לכן אם אפשר ראוי ונכון להוסיף עוד סניף גדול להתיירא, והוא שיתקן איזה מנעול גם מצד החיצון של הדלת מדירתו להפרוודור וצ"ד שנתבאר לעיל (באות ג) בנוגע הפתח המשותף שבין ב' הדירות שיש להם כניסה ויציאה בפנ"ע, וגם ני"ד להא דמיא, וגם יתכן דני"ד גם מגרע גרע משם דהרי סכ"ס לפעמים רחוקות משתמש גם הוא מהפתח להפרוודור],

נעול משני הצדדים.

אמנם ראוי לזהר מאד שלא יהיה נשמע ונרגש את מה שנעשה ומתרחש מאחורי הדלת המפסיק ביניהם. ודבר זה נוגע ושכיח לפעמים במלונות או באפיסע"ס באופן שיש דלת (או מחיצה) דקה המפסיק ביניהם, ויש לעמוד על המשמר לתקן להפריד ביניהם, בכל מה דאפשר.

ד. בב' דירות שכבית אחד – ועל פי רוב יש לכל אחד כניסה ויציאה בפני עצמו, אלא שיש להתחתון דלת הפתוח להפרוזדור המשתמש לכניסה ויציאה להעליון, אך אינו רגיל להשתמש בדלת זה.

מעיקר הדין יש על מי לסמוך להקל גם בנעילת הדלת (התחתון) מצד הפנים, אמנם אם אפשר ראוי ונכון להוסיף עוד סניף להתירא לנעול את הדלת (התחתון) גם מצד החיצון.

ואז ילך וישכון לבטח

וכל צרכי האדם (למשך זמן היחוד) בתוך המקום הסגור.

ב. בב' דירות שכבית אחד - ויש להם כניסה ויציאה אחת

בעיקר הדבר גם בב' דירות יש שאלת היחוד, אלא שבזה ניתן לסמוך להקל יותר על ענין 'נעילת הדלת' של האיש ושל האשה כל אחד בדירתו. אמנם בשעה שאחד מהן נמצא בהפרוזדור, ומה גם בעת שהאשה נמצאת בהפרוזדור ויש רק סגירת האיש, אז הדבר חמור יותר, ולכן ראוי לחפש אז אחר איזה תוספות צירופא להיתרא, ומה גם כשזה נוגע באופן שכיח וקבוע.

ג. בב' דירת שכבית אחד - ויש לכל אחד כניסה ויציאה בפני עצמו אלא שיש דלת ביניהם

עצם הדבר שיש לכל אחד כניסה ויציאה בפני עצמו כבר נחשב לצירוף טוב, להתיר על ידי 'נעילת הדלת' שביניהם ומה גם כשזה

כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי, מכאן נוכל ללמוד כי העיקר הוא הכנה למצוה, והנה אם אדם אוכל בתשיעי הוא להכין עצמו על הענוי של מחר, ומחמת זה נחשב כאילו התענה באותו היום, והנה מחמת זה נחשב כאילו התענה למחר גם כן כי הכין עצמו לענוי של מחר. (חסד לאברהם)